

Мандзюк Н. В.

*студентка 2-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОВІДНОСИН АДВОКАТА З СУДОМ ТА ІНШИМИ УЧАСНИКАМИ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ

у діяльності адвоката найчастіше і найгостріше виникають ситуації і конфлікти, правильне вирішення яких залежить від дотримання норм і принципів професійної етики. конституція України проголосила головну соціальну функцію адвокатури – забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах. взаємовідносини захисника із судом та іншими учасниками судового процесу настільки багатогранні і складні, що їх оцінка і врегулювання виходять за межі права, потрапляючи у сферу дій моралі. Надзвичайна важливість функціонального навантаження адвокатури вимагає від адвокатів слідування високим етичним стандартам поведінки. тому для адвокатури із самого початку її існування була актуальною проблема моральних норм, які допомагали вирішувати конфлікти.

відповідно до закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» під час здійснення адвокатської діяльності адвокат зобов'язаний дотримуватися присяги адвоката України та правил адвокатської етики. Питання взаємовідносин адвоката з іншими органами і особами є важливим, оскільки від професійних здібностей та вміння адвоката правильно та грамотно будувати свої взаємовідносини часто залежить його успішність в роботі. Принципи взаємовідносин адвоката з судом та іншими учасниками судового провадження визначені у розділі IV Правил адвокатської етики.

відносини адвоката із судом повинні базуватися насамперед на взаємній повазі судді та адвоката. судові засідання має певний, визначений законом порядок. таким чином, судова процедура вимагає чіткого виконання правил в суді з боку всіх учасників судового процесу. для забезпечення ефективної діяльності суду від учасників процесу вимагається певний рівень правової поведінки та відповідна культура юридичної практики і професійної правової

культури, насамперед з боку суду, адвоката, прокурора. відповідно суд для підтримання порядку в судовому засіданні може впорядковувати поведінку людей за допомогою заходів процесуального примусу (дії, що застосовуються судом до порушників правил поведінки в суді, або осіб, які протиправно перешкоджають здійсненню судочинства). При цьому заходи процесуального примусу застосовуються судом негайно після вчинення порушення шляхом постановлення ухвали.

Жоден з учасників судового процесу не має права зловживати своїми процесуальними правами. одним із способів боротьби з цим можуть бути процесуальні заперечення. якщо своєчасно не зупинити сторону, яка ставить навідне запитання, тобто здійснює підказку свідкові, підпитує його додатковою інформацією, то це може викривити картину процесу, а допущення неетичних висловлювань зриває нормальний хід судового засідання.

Представляючи інтереси клієнта або виконуючи функцію захисника в суді, адвокат зобов'язаний дотримуватися вимог чинного процесуального законодавства, законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність, про статус суддів, іншого законодавства, що регламентує поведінку учасників судового процесу, а також вимог Правил адвокатської етики, не виявляти неповаги до суду (суддів), поводитись гідно і коректно.

Незважаючи на протилежні позиції між адвокатом і прокурором між ними можливі й обов'язкові нормальні ділові взаємини. основу їх становить загальна для прокурора і захисника мета діяльності – надавати допомогу у здійсненні правосуддя, в установленні істини в справі. Щоб спілкування між ними було по-справжньому діловим, розумним і сприяло виконанню завдань правосуддя, слід дотримуватися певних правил:

- у ході судових суперечок потрібно розбиратися з проблемою, її причинами, а не переходити «на особистості», відкрито висловлюючи неповагу, а іноді і зневагу до учасників судового провадження. Бажаним у спілкуванні між державним обвинувачем і захисником у ході судового розгляду повинно бути тільки одне: кожен із них виявляє чесне ставлення до доказів і виключає недобросовісність у відстоюванні своєї позиції;

- неприпустимо відповідати на заперечення, зауваження, репліки одного з них у грубій, недоброзичливій формі. у процесі

спілкування прокурора і захисника кожний із них повинен думати не тільки про те, що сказати один одному, а й про те, як сказати;

- необхідно стримувати свої емоції. Зайва емоційність і нестриманість може негативно вплинути на атмосферу у залі судового засідання;

- слухати опонента, не перебиваючи його.

При виконанні своїх професійних обов'язків адвокат, що виконує функцію захисту підсудного, вступає з ним в досить складні відносини. Захищаючи людину, яку обвинувачують у порушенні закону, адвокат сам повинен дотримуватися законів, користуватися тільки законними способами захисту. Прийоми захисту, які використовує адвокат, мають бути допустимими, вони не можуть виправдовувати злочин. адвокат водночас має бути наполегливим і принциповим у відстоюванні інтересів клієнта в суді, не поступатися своєю незалежністю у захисті й представництві прав та інтересів клієнта з метою не погіршити стосунків з суддями; у випадку вчинення судом тиску на адвоката – не йти на компроміси, які суперечать охоронюваним законом інтересам клієнта; послідовно дотримуватися принципу домінантності інтересів клієнта перед всіма іншими інтересами й міркуваннями, що пов'язані з відносинами адвоката з судом.

відносини адвоката і клієнта повинні будуватися тільки на засадах взаємної довіри. Гарантією виконання професійного обов'язку адвоката є передусім моральні фактори (совість, честь, громадська репутація тощо). відповідно до Правил адвокатської етики адвокат не повинен полишати без уваги порушення закону, нетактовне і зневажливе ставлення суду та інших учасників процесу до його клієнта, його самого або адвокатури в цілому і повинен реагувати на відповідні дії у формах, передбачених чинним законодавством.

адвокат повинен неухильно дотримуватися принципу конфіденційності, оскільки конфіденційність є необхідною і щонайважливішою передумовою довірчих відносин між адвокатом і клієнтом, без яких є неможливим належне надання правової допомоги. адвокат повинен зберігати конфіденційність будь-якої інформації, отриманої ним від клієнта, а також про клієнта (зокрема, щодо його особи) або інших осіб у процесі. адвокат повинен забезпечити надання правової допомоги клієнтам компетентно і добросовісно.

у відносинах з іншими учасниками судового провадження адвокат повинен:

- 1) бути стриманим і коректним;
- 2) реагувати на неправильні дії або вислови цих осіб у формах, передбачених законом, зокрема у формі заяв, клопотань, скарг, тощо;
- 3) при допиті підсудних, потерпілих, сторін у цивільному процесі, свідків та інших осіб бути тактовним.

таким чином, зважаючи на суспільну значимість і складність професійних обов'язків адвоката, він повинен мати високий рівень професійної підготовки, знання законодавства, вміння застосовувати їх на практиці, постійно працювати над вдосконаленням своїх знань і професійної майстерності, володіти достатньою інформацією про зміни у чинному законодавстві. На практиці часто опоненти клієнта фактично самого адвоката сприймають, як власного опонента, тому адвокат повинен постійно слідкувати за власною поведінкою, не допускати порушень Правил адвокатської етики та неухильно захищати інтереси клієнта і надавати останньому кваліфіковану юридичну допомогу. сучасний адвокат повинен розуміти власну роль в суспільстві та державі і надавати правову допомогу на високому рівні.